

üçüncü günü sadrazamın Eyüp Sultan ziyareti alayına katılırlardı. Sadrazam sarayda toplanan Dîvân-ı Hümâyûn'a alayla giderken önce deliler ve gönüllüler, ardından ağaları, kılavuz çavuş, divan çavuşları, başçavuş, çavuşlar kâtibi ve emini, kâpıcılar kethüdâsı, selâm ağası, şâtırlar ve sadrazamın önünde şâtır başı ile saraç başı resmî kıyafetleriyle yürürlerdi. Bu sıralama şâtırların alayın en itibarlı görevlilerinden olduğunu gösterir. Bunların dışındaki vezirler ve defterdarların da şâtırları vardı. Her devlet adamı ne kadar izin verilmişse ancak o kadar şâtır kullanabilirdi. Bunların da padişah maiyetindeki peykler gibi görevleri olduğu anlaşılmaktadır.

Şâtırlar aylık maaşlarından başka saraydan elbise alma hakkına sahipti. Ayrıca padişahın bir şehre giriş çıkışında esnafın yere serdiği değerli kumaşlar solak ve peyklerle beraber şâtırlara dağıtıldı. Şâtırlık görevi XVII. yüzyılın ortalarına doğru kaldırılmışsa da 13 Muharrem 1077'de (16 Temmuz 1666) çıkan bir fermanla yeniden kurulmuş ve Enderun'dan yirmi dört iç oğlanı şâtır olarak ayrılmıştır. Şâtır başı, şâtırlar kethüdâsı ve iki şâtır Has Oda ağalarından, diğerleri hazine, kiler ve seferli odalarından seçilmiştir (*Abdurrahman Abdi Paşa Vekâyi-nâmesi*, s. 241). IV. Mehmed bu yeni grubu solak ve peykler gibi yakınında bulundururdu. II. Süleyman'ın cülûsu sırasında şâtırlık yeniden kaldırılıp şâtırlar peyklerin içine dahil edilmişse de 3 Rebülâhîr 1118'de (15 Temmuz 1706) peyklerden on iki kişi seçilerek III. Ahmed tarafından tekrar ihdas edilmiştir. II. Mahmud'dan sonra saray teşkilâtındaki değişimle bu görev de ortadan kalkmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, Cevdet-Eyâlet-i Mümtâze, nr. 323; A. Galand, *İstanbul'a Ait Günlük Hâtıralar: 1672- 1673* (nşr. Ch. Schefer, trc. Nahid Sırrı Örik), Ankara 1987, I, 94-95; *Topçular Kâtibi Abdülkadir (Kadri) Efendi Tarihi* (haz. Ziya Yılmaz), Ankara 2003, I-II, bk. İndeks; *Abdurrahman Abdi Paşa Vekâyi-nâmesi* (haz. Fahri Çetin Derin), İstanbul 2008, s. 241, 448; Teşrifâtîzâde Mehmed, *Defter-i Teşrifât*, İÜ Ktp., TY, nr. 9810, vr. 65^a; *Defterdar San Mehmed Paşa, Zübde-i Vekâyiât* (haz. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, bk. İndeks; Râşid, *Târih*, III, 204; Ahmed Hasib Efendi, *Ravzâtü'l-küberâ* (haz. Mesut Aydın), Ankara 2003, s. 102, 115; Uzunçarşılı, *Saray Teşkilâtı*, s. 445-446; Abdurrahman Şeref Bey, "Topkapı Saray-ı Hümâyunu", *TOEM*, I/6 (1329), s. 358, 359.

ZEYNEP TARIM ERTUĞ

ŞATTÎ, Muhammed Cemil (محمد جميل الشطي)

Muhammed Cemil b. Ömer
b. Muhammed eş-Şattî ed-Dimaşki
(1882-1959)

Suriyeli Hanbelî âlimi,
kadî, edip ve tarihçi.

18 Safer 1300'de (29 Aralık 1882) Şam'da doğdu. Bir ulemâ ailesinden olup Muhammed b. Hasan eş-Şattî'nin torunudur. Babası Ömer eş-Şattî, amcası Murâd eş-Şattî, babasının amcası Ahmed eş-Şattî'den ve Ebû'l-Feth el-Hatîb'den sarf ve nahiv yanında fıkıh ve ferâiz başta olmak üzere dinî ilimler alanında çeşitli dersler aldı. Bekrî el-Attâr ve Bedreddin el-Hasenî'den hadis okudu. Uzun süre Cemâleddin el-Kâsımî'nin ve diğer bazı âlimlerin derslerine devam ederek icâzet aldı. Bu arada dinî ilimler, tarih ve edebiyat alanlarında araştırmalar yaptı. 1895 yılından itibaren Şam mahkemelerinde kâtiplik ve başkâtiplik, ayrıca kadılık gibi çeşitli görevler yaptı. 1916'da Ermeviyye Camii'nde Hanbelî imamlığı ile görevlendirildi; 1929'da bunun yanında Hanbelî müftülüğüne tayin edildi. 1933'ten itibaren vefatına kadar Bâderâiye (Bedrâiye) Medresesi Mescidi'nde hatiplik yaptı. Şam ve çevresinden birçok kişi fetva sormak üzere kendisine başvuruyordu. Bu arada Suudi Arabistan ve bazı Körfez ülkelerinde tanındı; devlet ricâli, ilim adamları, toplumun önde gelenleri ve Hanbelî mezhebi mensupları ile dostluk kurdu. Şattî 22 Temmuz 1959 tarihinde Şam'da vefat etti ve Dahdâh Mezarlığı'nda defnedildi. Küçük yaştan itibaren şiirle de meşgul olmuş, birçok şiiri ve Şam'da neşredilen *et-Temeddünü'l-İslâmî* dergisinde çok sayıda yazısı yayımlanmıştır. Aynı zamanda Cem'iyetü'l-ulemâ'nın üyesiydi. Görüşlerinde mutedil, mezhep taassubundan uzak, çekişmelerden kaçınan bir kişiliğe sahip olan Şattî muhatabında sevgi uyandıran bir kimse olup ilim tâliplerine yardımcı olur, ilim öğrenmeye ve öğrendiklerini başkalarına öğretmeye çalışırdı.

Eserleri. Şattî'nin önemli bazı eserleri şunlardır: 1. *Ravzü'l-beşer fi a'yâni Dimaşk fi'l-karnî's-sâlis 'aşer 1200-1300 h.* 264 biyografinin yer aldığı eserin sonunda müellif kendi hayatını da yazmıştır (Dimaşk 1365/1946). 2. *Terâcimü a'yâni Dimaşk fi'l-karnî's-sâlis 'aşer 1301-1350 h.* Önceki eserin zeyli olup 115 kişinin biyografisini içermekte, 153 kişinin ismi, meşhur olduğu alan ve ölüm tarihi zik-

redilmektedir (Dimaşk 1367/1948). 3. *A'yânü Dimaşk fi'l-karnî's-sâlis 'aşer ve nişfi'l-karnî'r-râbi' 'aşer min 1201-1350 h.* Önceki iki eserin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır (Dimaşk 1414/1994). 4. *eż-Zîyâ'ü'l-mevfûr fi a'yâni (terâcimi) Benî Ferfûr.* Müellifin mensubu bulunduğu Benî Ferfûr ailesinin ileri gelenleri hakkındadır (nşr. Muhammed Sâlih el-Ferfûr, Dimaşk 1382/1962). 5. *Muhtaşaru Tabakâti'l-Hanâbile* (Dimaşk 1339; nşr. Fevzâ Ahmed ez-Zemerlî, Beyrut 1406/1986). 6. *el-Fethu'l-celî fi'l-kazâ'i'l-Hanbelî.* Ebû'l-Ferec İbn Kudâme'den Şattî'ye kadar Dimaşk'ta kadılık yapan Hanbelî âlimlerinin biyografilerini içermektedir (*Mv.ACÜ*, XIV, 466). 7. *el-Vasîf beyne'l-ifrât ve't-tefrîf.* Vehhâbilik ve muhaliflerine dairdir (Dimaşk 1340). 8. *el-Burhân 'alâ şihhati resmî muşafî'l-Hâfız 'Osmân* (Dimaşk 1360). 9. *Kânûnü's-sulh ve gayrihi mine'l-kavânini'l-Türkiyye* (Dimaşk 1331). 10. *es-Seyfû'r-Rabbâni.* Kâdiyânîliğe reddiye olarak yazılmıştır (Dimaşk 1350). 11. *Risâle fi 'ilmi'l-ferâ'iz* (Dimaşk 1329). 12. *ed-Durûsü'l-farâziyye* (Dimaşk 1363). 13. *el-Manzûmâtü's-Şattîyye* (Dimaşk 1329).

Neşirleri: Hasan eş-Şattî, *Muhtaşaru 'Akîdeti's-Seffârini*; Kelvezânî, *'Akîdetü ehli'l-eşer* (Dimaşk 1326); Muhammed b. Hasan eş-Şattî, *Tevfîku'l-mevâddi'n-nizâmiyye li-ahkâmî's-ser'ati'l-İslâmiyye* (Kahire 1325); Mer'î b. Yûsuf el-Kermî, *Gâyetü'l-müntehâ fi'l-cem'i beyne'l-İknâf ve'l-Müntehâ* (M. Züheyr eş-Şavîş ile birlikte, I-III, Dimaşk 1378); Muhammed b. Hasan eş-Şattî, *Risâle fi mesâ'i-i'l-İmâm Dâvûd ez-Zâhirî* (Dimaşk 1330, İbn Kayyim el-Cevziyye'nin derlediği *İhtiyârâtü'l-İmâm İbn Teymiyye* ile birlikte); Muhammed b. Muhammed es-Secâvendî, *Tenkihü's-Sirâciyye fi ferâ'izi'l-Hanefiyye* (Dimaşk 1363) (ayrıca bk. Muhammed Cemil eş-Şattî, *Ravzü'l-beşer fi a'yâni Dimaşk fi'l-karnî's-sâlis 'aşer 1200-1300 h.*, s. 268; Muhammed Abdüllatîf Sâlih el-Ferfûr, s. 254).

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed Cemil eş-Şattî, *Ravzü'l-beşer fi a'yâni Dimaşk fi'l-karnî's-sâlis 'aşer*, Dimaşk 1365/1946, s. 267-269 (müellifin otobiyografisi); a.mlf., *A'yânü Dimaşk*, Dimaşk 1414/1994, s. 433-435; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, IX, 161; İskender Lûkâ, *el-Hareketü'l-edebîyye fi Dimaşk: 1800-1918*, Dimaşk 1976, s. 129, 238-239; Selâhaddin el-Müneccid, *Mu'cemü'l-mü'errihine'd-Dimaşkuyîn*, Beyrut 1398/1978, s. 428-429; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), VI, 73; M. Abdüllatîf Sâlih el-Ferfûr, *A'lâmü Dimaşk fi'l-karnî'r-râbi' 'aşer el-hicrî*, Dimaşk 1408/1987, s. 253-255; Hüseyin el-Avedât, "eş-Şattî, Muhammed b. Cemil", *Mv.ACÜ*, XIV, 463-466.

MAHMÜD EL-ARNAÛT

ŞATIROĞLU, Veysel

(bk. ÂŞIK VEYSEL).